

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sapientissima Dei Mvndvm Regentis Gvbernatio; Ex qua
pendent, quæ vulgò in Casv, Fortvna, Fato, Esse Pvtantvr**

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1645

Capvt. IX. A. Fortuna excæcatis oculos aperiri, si velint considerare, quid
futura, quid præsens ferat felicitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52314)

agricola verò, non ita, sed letabitur tempestatem cernens: non enim presentia respicit, sed futura expectat: non respicit ad fulmina, sed manipulos computat: non marcescentia semina, sed vernantes spicas, non grauem imbrem, sed iucundissimam aeræ ventilationem. Itidem & nos, non presentem spectemus laborem, sed orientem ex eo utilitatem, & ex eo nascentem fructum. Labor arrha est, cælum corona. Ita, teste Blofio, S: Gertrudis diuinitus intellexit, quòd, quemadmodum annulus est signum desponsationis, ita aduersitas tam corporalis, quàm spiritalis humiliter propter Deum tolerata, est verissimum signum diuinæ electionis, & quasi desponsatio animæ cum Deo: in tantum, ut grauatius quisq; confidenter dicere possit hæc verba: **ANNULO SVO SVBARRHAVIT ME DOMINVS MEVS IESVS CHRISTVS.**

Lud. Blofius in
Monili
spit. c. 10.

CAPVT IX.

A Fortuna excacatis oculos aperiri, si velint considerare, quid futura, quid presens ferat felicitas.

§. I.

Futuram, in celo, felicitatem presenti longè anteponendam.

N 3

PA.

Paradoxum videri potest, si quis dicat, neminem felice esse infeliciorem, & infelice nullum feliciorem, si Fortunam ferre nōrit: sed profectō oraculum est, iam olim à D. Augustino, his verbis prolatum: *Nihil est infelicius felicitate peccantium, qua penalis nutritur impunitas; & mala voluntas, velut hostis interior, nutritur.* Quin & infelicem, in hac vita, felicem esse, haud inuiti fatebimur, si quæ huc vsq; differuimus, seriò expendere velimus, & præsentia placeat cum futuris in trutinam mittere. *Christiani non sumus, ait S. Augustinus, nisi propter futurum seculum. Nemo præsentia bona speret. Nemo sibi promittat felicitatem Mundi, quia Christianus est: sed utatur felicitate præsentis, ut potest. Quo modo potest? quando potest? cum adest, consolationi Dei gratias agat; ubiq; sit gratus, nusquam sit ingratus: & patri consolanti, & blandienti, & patri emendanti, & flagellanti, & disciplinanti gratus sit. Amat enim ille semper, siue blandiatur, siue minetur. Sed magis amat, cui maiorem destinat felicitatem. Quæ ergo maior sit felicitas, eodem Augustino iudice, decidatur: immo ipsa vtraque felicitas decidat, dum se se ipsam, quid sit, declarat.*

Nam,

S. Augu-
stin.
epist. 5. ad
Marcel.
lin.

S. Augu-
stin. in
Psal. 101.

Nam, licet infiniti ad finitum nulla sit proportio, atque idcirco æterna beatitudo cum huius vitæ fluxa voluptate, non secus atq; Oceanus cum riuulo, immo longè dissimiliùs comparetur; humanis tamen affectibus ita nonnullorū mentes excæcantur, vt præsentis vitæ delectatio, non solùm maior, quàm re ipsa est, sed etiam futuris æternis gaudijs anteferenda videatur: quemadmodum etiam furiosis & ebrijs omnia duplicia apparent. *Nec tantùm hoc ebrijs aut insanis accidit, sed etiam sanis ac sobrijs*, ait Lactantius. *Nam si aliquid nimis prope admoueas, duplex videbitur. Certum est enim interval- lum ac spaciũ, quo acies oculorum coit. Item si retrorsum auoces animum, quasi ad cogitan- dum & intentionem mentis relaxes; cum acies oculi utriusq; deducitur, tunc singuli videre incipiunt separatim. Si animum rursus inten- deris, aciemq; direxeris; coit in vnum, quid- quid duplex videbatur. Quid ergo mirum, si mens veneno ac potentia vini dissoluta, dirigere se non potest ad videndum, sicut nec pedes qui- dem ad ambulandum, neruis stupefcentibus dz- biles? aut si vis furoris in cerebrum sauiens, con- cordiam disiungit oculorum?* Hoc idem acci- dit illis, quos non iam Circe, sed Babylonia

Lactant.
lib. de O-
pific. Dei.
cap. 9.

meretrix, suo poculo inebriat, dementat, illecebrisque ad insaniã redigit. Nimis prope admouent sensuum delectamenta; nimis inhiant voluptati: neque, animo retrorsum auocato, possunt rectè inspicere, quid Fortuna ridens secum ferat insidiarum ac miseriarum. De his dictum est: *Palpabunt quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos faciet, quasi ebrios.* Ad hos dictum est: *Expensismini ebrj, & flete, & ululate omnes, cui bitis vinum in dulcedine.* Venite, gustate & videte, quoniam suavis est Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.

Iob. 12.
25.

Ioel. 1. 4.

Psal. 33. 9.

§. II.

Quanta sit futura Beatorum felicitas?

Gustum nobis præbet maioris voluptatis, D. Augustinus, vt dixi, cuius hæc sunt.

S. Augu-
stin. lib.
22. de Ci-
uit. c. 30.

Quanta erit felicitas, vbi nullum erit malum, nullum latebit bonum, vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus. Nam quid agetur, vbi, neq; vlla desidia cessabitur, neq; vlla indigentia laborabitur, nescio. Admoneor etiam sancto cantico, vbi lego, vel audio. Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in secula seculorum laudabunt te. Omnia membra, & viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per vsus necessitatis varios, distributa, quoni-

am tunc non erit ipsa necessitas, sed plena, certa, sempiterna felicitas, proficient in Dei laudibus. Omnes quippe illi, de quibus locutus sum, qui nunc latent harmonia corporalis numeri, non latebunt intrinsecus & extrinsecus, per corporis cuncta dispositi, & cum ceteris rebus, quæ ibi magis mirabiles videbuntur, rationales mentes in tanti artificis laudem rationabilis pulchritudinis delectatione succedent. Qui motus illi talium corporum sint futuri, temere desinire non audeo, quod excogitare non valeo. Tamen & motus, & status, sicut ipsa species decens erit, quicunq; erit, ubi nihil, quod non decebit, erit. Certè, ubi volet spiritus, ibi erit protinus corpus: nec volet aliquid spiritus, quod nec spiritum possit decere, nec corpus. Vera ibi gloria erit, ubi laudantis, nec errore quisquam, nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno; sed nec ad eum ambiet ullus indignus, ubi nullus permittetur esse, nisi dignus. Vera pax ibi est, ubi nihil aduersi, nec a seipso, nec ab alio quisquam patietur. Premium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit, & qui seipsum, quo melius, aut maius nihil possit esse, promisit. Quid est enim aliud, quod per Prophetam dixit: Ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi plebs: nisi, Ego ero, unde

unde fatientur: ego ero, quidquid ab omnibus honestè desideratur, & vita, & salus, & vitæ, & copia, & honor, & pax, & omnia bona. Sic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apostolus. Ut sit Deus omnia in omnibus. Ipse finis desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. Hoc munus, hic affectus, hic actus profectò erit omnibus, sicut ipsa vita aeterna, communis. Ceterùm, qui futuri sunt, pro meritis pramiorum, etiam gradus honorum atq; gloriarum, quis est idoneus cogitare, quanto magis dicere? Quòd tamen futuri sint, non est ambigendum. Atqui etiam illa beata ciuitas magnum in se bonum videbit, quòd nulli superiori vllus inferior inuidebit: sicut nunc non inuident Archangelis Angeli ceteri: tanquam nolit esse vnusquisq; quod non accepit; quamuis sit pacatissimo concordie vinculo ei, qui accepit, obstrictus; sicut nec in corpore vult oculus esse, qui est digitus, cum membrum vtrumq; contineat totius carnis pacata compago. Sic itaque habebit donum alius alio minus, ut hoc quoq; donum habeat, ne velit amplius. Hæc est alterius vitæ felicitas, vel vmbra potiùs felicitatis. Nam quidquid nunc videmus, per speculum videmus & in enigmate duntaxat, si-

1. Cor. 13.
13.

qui

quidem oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus ijs, qui diligunt illum. Ex his talibus principijs, facit hanc deductionem idem S. Pater.

Nihil nos terreat mundi infelicitas. Quia si istam infelicitatem mundanam Sancti DEI omnes timuissent, perpetuam felicitatem non haberent. Si felicitas huius mundi transitoria diligitur hic, perpetua non inuenitur. Ad perpetuam felicitatem tendamus, ubi patriam & parentes habemus, patientissime omnia huius mundi mala, pro Christi nomine, toleremus. Quid est, quod toleretur, contra illud, quod nobis promittitur? Apostolus inquit, non sunt condigna passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur, in nobis. Nulla ergo nos terreat pressura, nulla calamitas frangat.

§. III.

Quantilla sit Mundi huius felicitas; immo quam infelix?

Intueamur nunc etiam, quæ sit huius vitæ Fortuna, quæ felicitas? ex eiusdem Patris sententia. Primum, temporales res nemini conferunt veram felicitatem, quia non eximunt insatiabilem cupiditatem. Qui enim biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Secundò. Nunquam debet secura esse felicitas: quia periculo-

I. Cor. 2.
9.

S. August. de
Salutarib. docu-
ment.
cap. 56.

Idem in
Psal. 109.
Idem lib.
de vera
innocet.
c. 199.

se-

Et l. 50.
homil.
hom. 10.

Idem
ferm. 26.
in Ioan.

Idem in
Psal. 26.

*siora sunt animo secura, quam corpori aduersa. Prius enim corrumpunt prospera, ut inueniant aduersa quem frangant. Tertio, quia non colimus Deum, ut hic felicitatem habeamus. Quanti illam habent, quia non colunt Deum? Ut hic senescamus, & decrepiti efficiamur? Quanti senscunt blasphematores Dei? Nec ideo colendus est Deus, ut cultores illius habeant filios, & non sint steriles. Filios enim Deus & onagris & serpentibus dat. Non ergo pro magno & vero bono petendum est, quod & Iudaeis, & Paganis, & hereticis, etiam & ipsis bestiis datur. Aurum enim & argentum, & honores, & filios, & patrimonia multi habent etiam mali. Quarto quia non permittit Deus malos esse felices, sed ideo malus felix putatur: quia quid sit felicitas, ignoratur. Vnde, si idem est felicitas, quod Fortuna, ignorans fuit Lucanus, qui dixit: *Seruat multos Fortuna nocentes*. Non Fortuna illa fuit, sed infortunium. Quid ita? Quia felix vocatur quisq; quando, quod amat, habere videtur. Verè autem felix est, non si habeat, quod amat, sed si id amet, quod amandum est. Multi enim miseri sunt magis habendo, quod amant, quam carendo. Amando enim res noxias miseri sumus, habendo miseres. Et propitius Deus, cum malè amamus, negat, quod*

quod amamus: iratus autem dat amanti, quod male amat.

§. IV.

Quale sit inter Fortunam & felicitatem huius vite discrimen? & utramq; magis timendam esse, quàm ipsam miseriam.

Ac, ne erremus in vocabulo, apud stolidos, idem est felicitas, quod *Fortuna*; quæ differunt plurimum, apud sapientes. Quia *Fortuna* potest esse mala; felicitas autem si mala fuerit, felicitas non erit. Dicunt Philosophi, quòd felicitas est, quam boni habent, precedentibus meritis, *Fortuna* verò est, quæ dicitur bona, sine ullo examine meritorum, fortuito accidit hominibus & bonis & malis, unde etiam *Fortuna* nominatur. Quo modo ergo bona est, quæ sine ullo iudicio venit & ad bonos & ad malos, velut caca & in quoslibet irruens? Sed demus hoc vulgo, & *Fortunam* vocemus felicitatem; videamus autem, quænam illa sit, & quàm præclara felicitas? & an non sit, præ illa verâ atq; sempiternâ meritò contemnenda? immo an non calamitas præoptanda? Siquidem ipsa, quæ in rebus humanis vocatur felicitas, plusest timenda, quàm miseria. Quandoquidem miseria plerumq; affert ex tribula-

S. Aug. l.
4. de ci-
uit. cap.
18.

S. Au-
gust. in
Psal. 68.

S. Au-
gust. in
Psal. 124.

betelatione fructum bonum: felicitas autem cor-
rumpit animum peruersa securitate, & dat lo-
cum diabolo tentatori. Sed hanc causam, se-
cundò iam loco, attigimus. Ad quam eti-
am pertinet, quòd homines, vt ærumnis
moliuntur; ita prosperitate fiant duriores.
Vnde, quem in hac quæstione iudicem ele-
gimus, idē Augustinus iubet nos, non inten-
dere, in homines, qui prosperantur in hoc seculo
felicitate falsa atq; ventosa & prorsus seducto-
ria: ubi nihil aliud nutriunt, nisi superbiam, &
cor eorum congelascit aduersus Deum, & fit
durum aduersus imbrem gratie ipsius, ne fru-
ctum ferat. Presumentes enim, omnia sibi ab-
undare, qua videntur huic vitæ necessaria, &
ultra quam necessaria. Et cum sint homines,
per iniquitatem, inferiores omnibus hominibus;
per superbiam, superiores se putant omnibus ho-
minibus. Atq; utinam, vel sicut alios homines
se esse deputarent.

§. V.

Fortune humana debilia fundamenta.

Quidnam igitur est felicitas illa seducto-
ria?, quid *Fortuna* tam bella, quæ, apud
mortales, adeò multum valet, vt dicta sit
omnipotens? In primis copia diuitiarum: de-
inde magnitudo honoris; potentia; nomen
illu-

Illustre & clarum; corporis robusta valetu-
 do; & quidquid optant humana vota. Quod
 ad diuitias attinet, finxerunt sanè Xeno-
 phon Atheniensis, & Callistonicus Theba-
 nus *Fortuna* simulachrum Plutum infantem
 gremio gestantis. Atqui Plutum *Fortuna*
 pluribus ostentat, quàm donat: alliciendo
 fascinat, non locupletat. Hinc *Fortuna*,
 apud Romanos, *Viscata* dicta, quòd homi-
 nes eminus captet; & adeò quidem, vt *For-*
tuna aureæ effigies in cubiculis Principum
 olim poni soleret, quæ iisdem morientibus,
 in successorum manus traderetur. Sic enim
 de Antonino Pio moriente Iulius Capitoli-
 nus scribit: *Tertia, die cum se granari vide-*
ret, M. Antonino Rempub. & filiam, presen-
tibus Praefectis, commendauit, Fortunamq; au-
ream, quæ in Principum cubiculo poni solebat,
transferri ad eum iussit. Et de Seuero Spar-
 tianus: *Fortunam regiam, quæ comitari Prin-*
sipes, & in cubiculis poni solebat, geminare sta-
tuerat, ut sacratissimum simulachrum utriq;
relinqueret filiorum: sed cum videret, se perur-
geri, sub horam mortis dixisse fertur, vt alter-
nis, apud filios Imperatores, in cubiculis pone-
retur. Igitur seruabatur, *fortuna aurea, in*
Imperatorum cubiculis, quasi regni fatum;
 quasi

Pausan.
 in Bœo-
 ticis.

Spartian.
 in Seue-
 ro.

quasi Palladium quoddam, quasi Dea felicitatis: sed Dea inconstans, vaga, levis.

§. VI.

Fortuna inconstans cecitas, & ceca inconstantia.

Itaque, sicut illa in caelo est aeterna, ita haec diaria est felicitas, & trallaticia; quae in statua sua, aurea, re ipsa vitrea est, cum splendet, frangitur. Quod testantur complures.

Tacitus
3. Annal.

Phil.
quod
Deus sit
immutabilis.

Dio lib.
58.

Senec.
lib. 6. de
Beneficiis,

Tacitus ait: *Nihil rerum mortalium tam instabile & fluxum est, quam potentia non sua vix nixa. adeo, ut Fortunam citius reperias, quam retineas.* Adstipulatur Philo his verbis: *Nihil est, quod mortales tanto affectu desiderant, re ipsa nihil: sed umbra, aut aura, antequam subsistat, praetercurrens. Accedit, & recedit, Euripis, & aestibus maris similis.* Subscribit & Dio, quo teste, Seianus luculentam Fortune ludibrium, Fortunam Serui Tullij, quam domi superstitione habitam libationibus & sacrificijs colebat, repente vidit se auertentem, expertus postea, quod in imagine vidit prius. Sed ante omnes, graphicè Seneca, *Omnia, inquit, ista, quae vos tumidos, & supra humana elatos obliuisci cogunt nostra fragilitatis, quae ferreis claustris armati: quae ex alieno sanguine raptae vestra defenditis: propter quae clas-*

*ses cruentaturas maria deducitis : propter quæ
quassatis vrbes, ignari quantum telorum in ad-
uersos Fortuna comparet : propter quæ, ruptis
toties affinitatis, amicitia, collegij faderibus, in-
ter contendentes duos, terrarum orbis elisus est.*

*Non sunt vestra, in depositi caussa sunt ; iam
iamq; ad alium dominum spectantia : aut ho-
stilis animi successor inuadet. Sed audiamus
iterum iudicem Augustinũ, cuius hæc sunt:*

*Non nos vel filios nostros felices diuitia terrena
faciunt : quæ nobis viuentibus amittende sunt ;
vel à quibus nescimus, vel fortè à quibus nolui-
mus, possidende: Sed Deus felices facit, qui est
vera opulentia mentium. Verè Poëta:*

Fortuna immeritos auget honoribus.

Fortuna innocuos cladibus afficit.

Iustos illa viros pauperie grauat,

Indignos eadem diuitijs beat.

§. VII.

*Quàm misera, quàmq; periculosa sit in di-
uitijs felicitas ?*

Quænam ergo potest esse in diuitijs feli-
citas? Acquiruntur, non sine cura ac labo-
re, & plerumque non sine scelere; possiden-
tur sæpius à malis, nec sine litibus & anxie-
tate; amittuntur cum dolore. Parum hoc
esset, nisi etiam cum illis toties amitteretur

○

feli-

S. Aug. l.
5. de Ci-
uit.

S. Am-
brof. in
tract. de
secunda
interpel-
lat. Iob.

felicitas sempiterna. Atque, vt infelix hæc felicitas tantò promptiùs spernatur, docet S. Ambrosius ideò pro vera haberi felicitate eam non posse, quia si non est scelerata, saltem facit sceleratos. *Oremus hîc, inquit, potiùs laborem subire, vt in regno calorum consolationem quietis æterna mereamur adipisci. Magna enim illecebra delinquendi est rerum affluentia secundarum. Supinat, extollit, obliuionem authoris infundit. Considera illum diuitem in Euangelio supra ostrum & purpuram recumbentem, cuius de mensa micæ iustus ille pauper Lazarus colligebat. Nonne videtur tibi diues ille ad Dominum dicere: 'Discede à me, vias tuas scire nolo? Et verè noluit scire huius vias Domini. Si enim vellet, cognosceret. Sed quia plena sunt laboris, fugiuntur & declinantur à perditis. Quasi ebrîus itaq; non recognoscit salutis authorem. Deinde conuersus ad compotores suos: Manducemus, inquit, & bibamus: quid prodest, si seruiamus? Aut qua vilitas, si obseruemus eum? Hæc itaq; dicit secularium rerum abundantia temulentus, quia in seculo continuo scelerum merito non rependuntur. Supinabatur enim, quia in manibus ei ad voluptatem omnia suppetebant, & conscius impietatis suæ cuius pœna sequestrabatur, putabat,*

bat, quòd Deus impiorum scelera non videret. Non autem Deus, sed ipse non videbat, à cæco Pluto exoculatus.

§. VIII.

A Monymo diuitias abijcere discunt, qui feliciter volunt sapere.

Monymus, authore Laërtio, erat Corinthij cuiusdam Trapezitæ seruus: qui cum Philosophiæ amore teneretur, cuperétque maximè operam dare Diogeni, neq; tamen hoc ipsum à Domino posset precibus vllis impetrare, simulatâ insaniâ, monetam cæpit spargere; eo modo dimissus, ad Philosophiam se conuertit, Diogenémque secutus est. Hunc modum tenent, qui veram sapientiam sectantur: pecunias abijciunt, omnia quæ possident, abdicant, ne vitijs irretiti à cælesti Philosophia retrahantur. Videntur quidem insanire, sed illis duntaxat, qui olim dicent: *nos insensati, vitam illorum* Sap. 5. *estimabamus insaniam, ecce quomodo computati sunt inter filios Dei.* Tales filij fuêre, quotquot, paupertatem amplexi, Benedicto, Bernardo, Francisco, Ignatio, aliisq; Sanctis, nudi omnibus diuitijs, nudum Christū sequi voluerunt; paupertate atq; inopia felices; qui abundantia & opibus miseri exitissent,

§. IX.

*Amiſſionem magnarum opum magno animo
ferre, qui opes ipſas magni non faciunt:
exemplo Ioannis Eleemoſynarij.*

Hebr. 10.
34.

Surius 23.
Ianuar.

Verùm illi quoq; facilè iacturam bonorum fuorum paſſi ſunt, qui ſe *Fortuna* bonis ipſius *Fortuna* inconstantia, immo Numini providentia aut voluntate, priuatos intellexerunt. Tales fuère, ad quos Apoſtulus ſcribit: *Rapinam bonorum veſtrorum, cum gaudio ſuſcepisti, cognoſcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam.* Talis fuit S. Ioannes eleemoſynarius Alexandriae Epiſcopus. Tredecim Eccleſiæ Alexandriae naues oneratae, in Adriatico mari, magno naufragio, omne onus, quod erat ter mille & trecentarum librarum auri, prodegerant: ipſae inanes in Alexandriae portum redierunt. Illi igitur, quibus nauium cura concredita fuerat, è portu, ad templum confugerunt, tanquam ad ſecuritatis aſylum. Quod cum Patriarchæ relatum fuiſſet, illico Numini, propter hoc quoque, gratias egit; deinde ad nautas & naucleros miſit litteras remiſſionis, ea ſola, quæ Iob dixit, dicens: *Dominus dedit, fratres, Dominus abſtulit. Egredimini ergo, pro hoc nullum timentes peri-*

periculum. Dominus enim erit sollicitus de crastino. Cum autem multi ex ciuibus venirent ad eum consolandum, prior ipse eis dixit: Non oportet vos, o fratres, tristitia affici propter periculum nauium, cuius ipse solus sum causa. Nisi enim magnos & elatos sumissem spiritus, propter alienorum largitionem, immo verò Dei ipsius, hoc nequaquam accidisset. Volens itaq; Deus meum tumorem comprimere, permittit hanc mihi accidere calamitatem. Est enim eleemosyna saepe causa superbiae ei, qui non aduertit. Paupertas autem, sicut scriptum est, virum reddit humilem. Ego sum igitur causa duorum malorum: vnius quidem, quòd mercede eleemosynae priuatus sum, propter vanam gloriam: alterius verò, quòd propter eam procuravi amissionem tantarum pecuniarum: & nunc ad me attraho vniuersum iudicium animarum, quae rediguntur ad angustias. Sed Deus, etiamsi non propter me, sed propter curam, quam gerit eorum, qui indigent, suppeditabit ea, quae sunt ad usum necessaria. Illud enim: Non te dimittam, neq; te relinquam, ab eo dictum est. Fidelis autem est, qui promisit. Sic ij, qui venerant, ad sanctum consolandum, ipsi sunt potiùs ab illo dimissi, accepta consolatione.

§. X.

S. Bernardi amissionem bonorum, beneficij loco, habentis magnanimitas.

Sic æstimat, quisquis nouit æstimare fortunas. Vt autem & nos sic discamus æstimare, & Sanctis Deus facultates subduxit, & Sancti, facultatibus subductis, Deo gratias egerunt; neque alijs, sed sibimetipsis culpam attribuerunt; immò onere se leuatos arbitrati, res ablatas, beneficij loco censuerunt. *Bernardus Ciarenallensis Abbas, cum ducenta argenti pondo sibi adimpensas construendi Monasterij missa, à grassatoribus intercepta fuisse audisset, gratias Deo egisse dicitur, quod magno se onere leuasset. Tam ergò modicè tulit, argenti amissionem, ut eo grauari se putaret, si non amisisset.* Grauantur multi, sed onus amant, quo ad Infernum deprimuntur. Ne hili facerent, si flauam terræ glebam, aut candidum metallum cum cęlesti gloria conferrent: aut illud meminissent: *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere: aut istud:*

Psal. 61.
11.

*Non est tuum, fortuna, quod fecit tuum.
Dari bonum, quod potuit, auferri potest.*

§. XI.

Honoris ac dignitatum Fortune subiectarum vanitas.

Mul-

Multò autē citiùs alterum Fortunæ bonum, Honor, & nomen bonum auferri potest. Pecunia manibus, fama linguis tollitur: ad illam rapiendam digiti debent esse præsentēs: lingua & sermo etiam absentibus nocet; immo magis sæuit in eum, qui quia non audit, non defendit. Idcirco & hîc rectè pronunciat, quem, supra, iudicem adduximus, ita enim ait: *Felicitas hominis pendere non debet ex hominum linguis. Nullus enim sapientum Philosophorum finem suarum actionum constituit in fama vulgi, aut in lingua hominum.* Prouidè ait: *nullus sapientum Philosophorum.* Nam stulti non pauci fuerunt, qui, nominis causa, omnia facerent, omnia ferrent. An non enim Empedocles, vt immortalis factus videretur, morte occultata, in craterem ardentis Aetnæ insiluit, crepidis, seu baxeis proditus, quas vis flammæ reiecit sub oculos eorum, qui amissum quæsiuerunt? Nimirum egregia sapientia est, mori, ne mortalis videaris. Numa Pompilius, vt authoritatem sibi faceret, Aegeriæ Nymphæ mendacio superbiuit. Momyrma Mithridatis vxor, in desperatione rerum profligatarum, ignominia impatiens, detractum è capite diadema collo circum-

S. Augustin. epist.
56. ad Dioscoridē.

ligavit, seq; ipsam suspendit. Cum autem corporis pondere laqueus ille diruptus esset, dixit: *Execrandum diadema, neq; in tam tristi ministerio mihi profuisti.* Moxque, cum super illud humi abiectum insputasset, Eunucho regio se se obtulit iugulandam. Quid hæc putavit, homines dicturos? fronti, non gutturi factum esse, diadema, dixerunt; longèque fortiùs acturam fuisse, si ignominiam ferre, quàm in se ipsa vindicare maluisset. At illa quoque Fortunæ exemplum fuit, in qua ostendit, vsque adeò paruum discrimen inter laqueum & diadema esse, vt hoc ipsum possit regibus, pro laqueo, seruire. Quanti autem sint facienda, dignitas, potentia, honor, *sapientes Philosophi*, immo ipsi etiam poëtæ sonantissimè docuerunt. Horum vnus ita canit.

*Seneca
in Agamemno,*

*O regnorum magnis fallax
Fortuna bonis: in præcipiti
Dubioq; nimis excelsa locas.
Nunquam placidam sceptrâ quietem,
Certumne sui tenuere diem.
Alia ex alijs cura fatigat.
Vexatq; animos noua tempestas.
Non sic Libycis Syrtibus æquor
Furit alternos voluere fluctus:*

Non

Non Euxini turget ab imis
 Commota vadis vnda niuali
 Vicina polo, ubi caruleis
 Immunis aquis lucida versat
 Planstra Bootes, ut precipites
 Regum casus Fortuna rotat.

Sic Seneca canens. Seneca autem Philoso- Senec.
 phans ita loquitur: *Rectum iter, quod serò lib. epist.*
cognoui, & lassus errando, alijs monstro. Cla- 8.
mo, vitate, quæcunq; vulgò placent, quæ Ca-
sus attribuit: ad omne fortuitum bonum, suspi-
ciosi pauidiq; subsistite. Et fera, & piscis, spe
aliqua oblectante, decipitur. Munera ista For-
tune putatis? insidia sunt. Quisquis nostrum
tutam agere vitam volet, quantum plurimum
potest, ista viscata beneficia deuitet. In quibus,
hoc quoq; miserrimi fallimur, quòd habere nos
putamus, habemur (quo sensu etiam viri di- Psal. 78,
uitiarum, non diuitiæ virorum, in sacris, vo- 6.
cantur) In precipitia cursus iste deducit. Hu-
ius eminentis vitæ exitus, cadere est. Deinde
ne resistere quidem licet, cum cepit transuersos
agere felicitas. Aut rectus sta, aut semel fuge.
 Itaque sapienter alta vitat, qui non vult al- Senec. in
 tè cadere: *Quidquid in altum Fortuna tulit, Aga-*
ruiura lenat. Hoc est Honor, hoc dignitas, memo.
 hoc magnum nomen mortalium, omnium

S. Chry-
sost. hom.
20. ad
pop.

linguis & petulantia expositum: quod nul-
la vnquam magna mentes magni fecerunt.
De Constantino Magno D. Chrysofomus,
ex oratione Flauiani hec recitauit: *Fertur be-
atus Constantinus, effigie sua quandoq; lapidata,
multis ipsum instigantibus ad supplicium de aucto-
ribus contumelia sumendum, & dicentibus, quod
omnem ipsius faciem saxis conuulnerarint: ma-
nu facie palpans, & leniter ridens, dixisse: Sed
sanum quidem caput, sana verò & facies tota. Illi
verò reueriti, & confusi, ab hoc iniquo destitè-
re consilio. Et hoc verbum haecenus canunt om-
nes: nec tantum temporis labefecit, aut huius
memoriam extinxit. Quot non sit hoc trophais
splendidius? Contempsit tantus Imperator
contumeliam, ostenditque, se non faucia-
tum in statua sua. Idem nos cogitemus, si
quis nomen nostrum verberat, quod aequè
extra nos est, atque statua nostra.*

§. XII.

*Sanitatem corporis eiusmodi bonum esse, ut
subinde ei corporis infirmitas fuerit praelata,
ut in Egidio fuit videre, qui sagit-
ta ictus noluit sanari.*

Propiùs nos attingit bona corporis vale-
tudo, neque est in nostra potestate, sentire,
vel non sentire vim dolorésque morborum.

De

De hoc argumento alibi dicturus, in pauca rem conferam. Philosophi quidem hanc salubrem vitæ formam iubent teneri, *ut corpori tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini satis est. Durius tamen censent tractandum, ne animo malè pereat.* Cogitant enim in se, *præter animum, nihil esse mirabile, cui magno nihil magnū est,* nisi solus Deus; *quoniam Deus magnus Dominus.* Si ergo Deus magnus voluerit, eos ægrotare; nec ipsam morbis anteponunt sanitatem. Hæc sola illis causa sufficit, Deum velle: quanquam & aliæ suppetunt. Nam, cum corpus languet, animus viget: illo patiente, virtus agit; & carnis damnum, mentis est lucrum; quæ nunquam est fortior contra voluptates, quàm cum homo ægrotat. *Cum infirmor, tunc fortior sum,* ait Apostolus. Hac de causa Platonici dicuntur philosophaturi, in vallibus ac locis paludosis & infalubribus, habitauisse, ne, in luxuriante solo, etiam animus luxurians sapientiam repudiaret. Idem corporis frænum amârunt etiam Christianè philosophantes. Egidium memorat Fulbertus Carnotensis, ad Rhodani ostia, vitam solitariam egisse, cui post longum & quotidianum precandi, vigilandi,

Psal. 94. 3.

2. Cor. 12.

M. Mar-
tul. l. 5. c. 4.

ab=

abstinendique studium, aliud Deus cruciamentum superaddidit. Nam cum, inter silvas latens, Deū veneraretur supplex, sagitta, à venatoribus, in incertū missa, eum grauius fauciauit. Accepto vulnere, non modò chirurgum aut medicinam corpori admittere noluit, sed etiam Dominū enixè rogauit, ne quando lesa caro sanaretur. Interpretabatur enim vulnus diuinitus inflictum, vulnus amoris; quod incuratū, corporis dolore, ab animo arceret voluptatis cogitationes.

§. XIII.

Sanitatem beneficium Dei esse: sed sepe maius beneficium esse, iacturam sanitatis: ut in Audomaro patuit cecitatē eligente.

Matth. 4.
33.

Circuibat quidem IESVS, sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes malè habentes, varijs languoribus, & tormentis comprehensos, & qui demonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curauit eos: & alij quidem eum adibant, alios autem ipse adibat: alij sibi, alij alijs sanitatē impenetrabant, vtique rectè: multi tamen inuenti sunt, qui morbos sanitati prætulerunt; & surdi, quàm audientes, cæci, quàm videntes; claudi, quàm ambulantes.

lantes esse maluerūt. Sæpe enim multò fatius est, furdum esse, quàm audire id, quod est absurdum; præstat, in oculis ferre cæcitatem, quàm vanitatem; consultius est, ad cælum claudicare, quàm talaria induere, & volare ad Infernum. Quæ & ipsa est doctrina Christi dicentis: *Si pes tuus scandalizat te, amputa illum: bonum est tibi claudum intrare in vitam æternam, quàm duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis.* Item: *si oculus tuus scandalizat te, eyce eum: bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quàm duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Quod ita cum alijs multi viri præstantes, tum etiam Audomarus egregiè heroicè que sensit. Transferebatur, Attrebat, ab Auberto Episcopo corpus S. Vedasti. Aderat tunc, cum alijs, etiam Audomarus Teruanensis Episcopus, præ senio, cæcus. Hic, tum præsentium Episcoporum precibus, tum S. Vedasti meritis, recepit vsum oculorum, rem vtique alijs speratissimam. At ille longè iudicauit fecius. Etenim *agrè ferens, se liberatum esse à cecitate, quam pro salute sua sibi à Deo immisissam esse gaudebat, rursus ad votum suum excacatus est.* Adeò non magni fecit hoc

Marci 9.
44.

Sigebert.
in Chron.
An. Dó.
658.

cor-

corporis damnū, vt etiam in votis haberet

§. XIV.

*Cur Pigmenius sibi de cecitate sit gratulatus?
& quam alij cecitatis suæ possint habere
consolationem?*

Sabellic.
lib. 5. c. 7.

Magnæ sunt vtilitates oculorum, iucunditas excellens; si tamen his hominem priuet Deus, solatio est, spes rerum longè iucundiorum, in cælo, videndarum; præterquam, quod quædam inuisa non posse videri, sit quædam voluptas. Pigmenius Romanus presbyter, vel idcirco, se oculis captum, æquo animo ferebat, ne quando illi Christianæ Ecclesiæ inimicos aspicere contingeret. Quod cum non ignoraret Iulianus Apostata Imperator, obuiam illi factus per ludibrium, & magna ioci acerbitate illi dixit: *Gratias ago Dijs, ô Pigmeni, quòd te video.* Cui ille respondit: *Gratias ago Deo meo, quòd te non video.* Tam igitur forti animo cecitatem pertulit, quàm tyrannum contempsit. Dehinc Martyrij corona donatus videre cepit, quæ oculus non vidit; & audire, quæ auris non audiuit, & intelligere, quæ in cor hominis non ascenderunt. Verùm quid mirum est, si potuit patienter ferre oculorum noctem, qui adeò fortiter mortem ipsam

psam toleravit? Animus Deo coniunctus corporis morbos non recusat, si martyria ipsa optat: quin, etiam in ipsis morbis, reperit suas utilitates, commodaque videt, in ipsa cæcitate. *Oculos perdidit*, inquit ille, cui responsum est: *Quam multis cupiditatibus via incisa est, quam multis rebus carebis, quas ne videres, erudiendi erant. Non intelligis, partem innocentia cæcitatem esse? Huic oculi adulterium monstrant, huic incestum, huic domum, quam concupiscat, huic urbem & mala omnia. Certè oculi irritamenta sunt vitiorum, & scelerum duces. Quæ non sunt accipienda in vituperium Conditoris, cuius admirabile & preciosum op⁹ est oculus; sed ab illis in solatium considerantur, qui infirmitate aut cæcitate oculorum capti, non cæcam Deam id fecisse queruntur; sed ab eodem benefactore vero Deo alijs agnoscunt oculos claudi, alijs aperiri. Paria possunt de alijs quoq; corporum malis cogitari, paria de omni Fortunæ plaga, cuius immortale exemplum in S. Eustachio eiusque omni familia; & recentius, in Sosa, eiusque generosa coniuge & toto comitatu, terra marique iactato, historici memorauerunt.*

Senec'
lib. de
remed.
Fortunæ.

§, XV.

Ubi vera queri debeat felicitas?

Senec.
lib. 1. e-
pist. 21.

S. Ang.
l. 2. de
Verbis
Dō. lerm.
39.

Quorum omnium inconstantissima felicitas, & toties rediens calamitas palam pronunciat, non in hac vita, sed alibi querendam esse veram felicitatem. *Magna haec esse existimas, ait Philosophus, qua relicturus es: & cum proposuisti tibi illam securitatem, ad quam transiturus es, retinet te huius vita, à qua recessurus es, fulgor, tanquam in sordida & obscura casurum. Erras, Lucili; ex hac vita ad illam ascenditur. Quod interest inter splendorem & lucem, cum haec certam originem habeat, ac suam, ille niteat alieno: hoc inter hanc vitam & illam. Haec quia fulgore extrinsecus veniente percussa est, crassam illi statim umbram faciet, quisquis obstiterit: illa vero suo lumine illustris est. Nequit ergo obscurari. Verè ille ipsa Fortuna cecior est, qui splendorem luci anteponit; fugit enim lucem, ut diem vespertiliones, qui noctu in gladij fulgorem incurrunt. Fallit fulgor, lux ostendit, quod verum est bonum. Et, iudice Augustino, ideò Deus felicitatibus terrenis amaritudines miscet, ut alia queratur felicitas, cuius dulcedo non fallat.*

CA.